

ДЖАК РИЧИ
ДВАДЕСЕТ И ДВА ЦЕНТА НА
ДЕН

Превод от английски: Борис Миндов, 1988

chitanka.info

— Озлобен ли сте? — запита репортерът.

Повдигнах вежди.

— Озлобен ли? Бога ми, не.

— Но вие прекарахте четири години в затвора за престъпление, което не сте извършили.

Усмихнах се благо.

— Затова пък държавата щедро ми плати шест хиляди хубави щатски долара.

Очевидно той бе направил изчисленията преди интервюто.

— Това прави по около седемнайсет цента за всеки час, който сте прекарвали зад решетките.

Свих рамене.

— Сигурно помните, че освен другото, изкарвах полагаемите се двайсет и два цента на ден. Може би при това положение ще ме впишат в Програмата за подпомагане на бедните, но, от друга страна, по време на престоя си аз имах много малко разходи.

— Какво ще правите отсега нататък?

Репортерът беше много млад, затова му простих.

— Млади човече, за четири години не успяха да ме разсипят напълно. Най-хубавото все още е пред мен.

Директорът на затвора Денинг ми връчи един кафяв плик.

— Моля те, Джордж, провери съдържанието и подпиши разписка. Това са личните ти вещи.

— Кое е първото нещо, което ще направите, когато излезете оттук? — запита репортерът.

— Ще си купя пистолет — отговорих аз.

Директорът ме изгледа пронизително.

— Слушай, Джордж, много добре знаеш, че когато човек е освободен условно...

Усмихнах се.

— Но аз не съм освободен условно, директоре. Освободен съм безусловно, имам избирателни права и какво ли не.

Репортерът гризеше края на молива си.

— Защо искате да си купите пистолет?

— Обичам пистолетите — заявих аз. — Всъщност имах малка колекция, преди да вляза в затвора.

Той продължи да опипва почвата.

— А какво е второто нещо, което ще направите, когато излезете оттук?

— Ще се срещна с адвокатата си.

— С Хенри Макинтайър ли?

— Не, не с него. Говоря за Мат Нелсън. Винаги съм смятал, че неговата некадърност е най-малко петдесет на сто от причината да загубя четири години от живота си.

— Той ли ви беше защитник на процеса?

— Да.

Репортерът се замисли.

— Ще потърсите ли двамата души, които свидетелстваха против вас?

Извадих от кафявия плик портфейла си, проверих съдържанието му и го сложих в джоба.

— Светът е малък. Случват се непредвидени срещи.

Директорът ме прати в „Личен състав“, където бе изпълнена някаква последна бюрократична формалност, а когато се върнах, разговаряше с Хенри Макинтайър. Щом влязох отново в стаята, те прекъснаха разговора си.

На Хенри Макинтайър дължах освобождаването си. Той е член на една адвокатска колегия, занимаваща се специално с дела, при които има съмнение, че е извършена неправда. Той е енергична, всеотдайна личност, никой не може да го отклони от пътя му, щом се убеди, че е прав — а това става доста често. С една дума от ония хора, които обикновено мразя. Обаче сега не беше време да бъда неблагодарен.

— Можете да ми изпратите сметката си — рекох. — Аз изплащам в срок всичките си задължения.

Той поклати глава.

— Не. Ние вършим тази работа в името на справедливостта. Парите — или личната реклама — нямат нищо общо с това. Пък и вие сте получавали само по седемнайсет цента на час и ако ви взема пари и вестниците узнаят това... — Той въздъхна и мина на друга тема. — И вижте какво, не бихме искали да извършите нещо неразумно.

— Неразумно ли?

— Искам да кажа, че правдата вече възтържествува... макар и малко късно.

— Така ли? Правдата възтържествува, а? Искате да кажете, че двамата жалки мерзавци, които лъжесвидетелствуваха, сега са заели мястото му в затвора?

— О, не. Всъщност ние не сме очаквали чак толкова много.

— Но въпреки това аз трябва да се усмихвам и да си живея весело?

— Е, да, донякъде. Искам да кажа, че от отмъщение полза няма. И освен това ще изложите нашата колегия. В края на краищата благодарение на нас вие се върнахте към обществото, а репутацията ни ще бъде опетнена, ако изведнъж ви хрумне да... Той махна с ръка и краят на изречението увисна във въздуха.

Взех чантата си и се приготвих да си тръгна.

— Уверявам ви, Макинтайър, аз не върша нищо прибързано. Винаги обмислям внимателно нещата, преди да реша да действувам.

До града имаше два часа път с автобус и аз пристигнах там със четири следобед.

Тръгнах по булеварда към спортния магазин на Уитко и доста се порових, преди да си купя един нов пистолет „Рюгер“. Помолих да ми го сложат в кутия и да го опаковат и продължих към Форт Стрийт.

Пред „Сакстън“ се подвоумих, после взех решение. Не, Маг Нелсън беше човек, с когото не исках да се срещам на празен стомах. Преди да се явя пред него, щях да се нахраня добре и да поспя.

Вечерях и се регистрирах в хотел „Медуин“. Когато се озовах в стаята си, поръчах да ми пратят уиски и сода; едва се бях разположил за пръв път от четири години да пийна като човек, и звънецът на вратата ми забръмча.

В коридора стояха двама души, и двамата ми показаха значките си на детективи.

Единият, с прошарена коса и очевидно ветеран в службата, водеше разговора:

— Аз съм сержант Дейвис. Може ли да разменим няколко думи с вас?

— Разбира се — рекох и ги пуснах вътре.

Дейвис отказа питието, което предложих, и пристъпи към въпроса.

— Ние винаги се стараем да предотвратяваме опасността. Смятаме, че профилактиката струва повече от лечението.

Запитах се разсеяно така ли би се изразил един лекар.

Дейвис седна.

— Вие сте си купили пистолет, нали, мистър Уиткоум?

Намръщих се.

— Следили ли сте ме?

Той кимна.

— Осведомиха ни няколко души, между които и вашият адвокат. Описаха ни положението и откакто слязохте от автобуса, непрекъснато ви държим под око. Какво смятате да правите с пистолета?

— Да пострелям някога — отговорих аз. — И да се грижа за него, да го почиствам и лъскам.

Очевидно това не бе отговор на въпроса му.

— Знаете, че не си заслужава — каза той. — Няма да можете да се отървете.

— От какво да се отърва?

Той ме погледна.

— Слушайте, вие сте умен човек. В затвора сте станали секретар на директора и той твърди, че никога не е имал по-способен човек на тази длъжност. Защо трябва сега да вършите глупости?

Усмигнах се.

— Моля, не се безпокойте, сержанте. Аз никога не върша глупости. Само случайно.

Той ме изгледа, без да мигне, и после въздъхна.

— Добре. Виждам, че доникъде няма да стигна. Но помнете, ние продължаваме да ви следим.

Когато си отидоха, аз се залових отново с моето уиски със сода и си наливах, колкото беше нужно. На другата сутрин са събудих точно в шест и петнайсет — навик, който бях придобил през последните няколко години — и можех дори да стана от леглото, ако не бях още махмурлия. В края на краищата май е хубаво човек да води честен, редовен живот.

Останах в леглото цялата сутрин и постепенно се съвзех. Като се наобядвах, отидох в Първа национална банка и депозирах чека си за шест хиляди долара. После продължих към „Сакстън“.

Когато влязох в кантората на Мат Нелсън, приближаваше три. Сержант Дейвис, колегата му и една малко плаха на вид секретарка чакаха в преддверието.

Дейвис погледна пакета, който носех под лявата си мишница.

— Какво е това?

— Пистолет — отговорих.

Той поклати тъжно глава.

— Слушайте, имате ли разрешително за носене на оръжие?

— Не ми е нужно разрешително, за да го нося в кутия; само ако го пъкна под дрехите си, тогава.

— Защо не оставихте пистолета в стаята си? Защо го носите тук?

— Тази сутрин напуснах хотела. Нали знаете, че хотелите са много скъпи. Не знаете ли случайно къде мога да си намеря един малък удобен апартамент?

— Защо не приберете този пистолет в чантата си?

— Претърпкана е. Просто не мога да го напъкхам в нея.

Въпреки протестите ми Дейвис се залови да претърсва и мен, и вещите ми. Когато свърши, се обърна към вратата, водеща за частния кабинет на Мат Нелсън, и извика с басов глас:

— Чист е.

Вратата на кабинета на Мат Нелсън се отвори леко и той надзърна навън.

— Как така „чист“? Нали има пистолет!

— Но няма патрони.

Вратата се отвори по-широко и Нелсън придоби вече по-уверен вид.

— Охо, охо, мистър Уиткоум, приятно ми е да ви видя отново след толкова години. Радвам се, че всичко се оправи.

— Но няма за какво да ви благодаря — казах студено. — Имам да разменя някоя и друга дума с вас.

— Разбира се — каза Нелсън. — Влезте веднага. — Той спря Дейвис, който понечи да ме последва. — Искам да поговоря с мистър Уиткоум насаме, моля.

Нелсън беше човек с малко остри черти и ниско чело. Когато го наех, имах известни съмнения, но ги отхвърлих заради препоръката на един познат. Но направих грешка.

Нелсън седна зад бюрото си открехна леко най-горното чекмедже.

Забелязах дръжката на револвер. Очевидно се застраховаше срещу опасността да го удуша.

Усмихна се отново.

— Мистър Уиткоум, зная, че сте умен човек.

— Благодаря ви — рекох. — Чувал съм го много пъти напоследък, но не съм дошъл тук да слушам комплименти. — Изгледах го с натрупалото се за четири години отвращение. — Вие не само изпортихте напълно и непоправимо защитата ми по време на делото, но имахте и невероятната наглост да ми представите сметка за 876 долара и 14 цента.

Той сви рамене.

— Какво значение има това сега? Вие не ми платихте нито цент.

— Така се случи, че нямах толкова пари. Но най-много ме вбеси вашият опит да наложите заповед върху надницата ми в затвора. Аз се потях в затворническата пералня за някакви си жалки двайсет и два цента на ден и на всичко отгоре...

Той махна умолително с ръка.

— Просто мислех, че имате спестявания и мога да измъкна нещо със заплаха. — Сви рамене. — Обаче съдията не ми разреши.

— Все пак за мен това е направо непостимо.

Нелсън се наклони напред.

— Вижте какво, аз не съм глупак, а и вие не сте. Зная, че няма просто така да влезете тук и да ме застреляте.

— Сигурен ли сте?

— Е... не напълно. Всъщност си мисля, че вие отдавна се подготвяте и тъй като умът ви сече, сигурно сте намислили нещо наистина хитро, не е ли така? Нещо наистина страхотно? Може би не с пистолет? Нито с нож? Нито... хм... с нещо обикновено? И можете да чакате? Имате време? Бива ви да водите тази война на нерви.

Погледнах през прозореца.

— Слушайте — каза Нелсън, — не ме е страх от вас, но аз съм зает човек и не мога да си играя на котка и мишка. Просто нямам време за това. Ето какво ще направя. Вие не ми дължите вече 876 долара и 14 цента. — Той извади един лист от полуотвореното чекмедже на бюрото и го бутна пред мен. — Разписка. Отбелязано е, че е изплатена и е подписана от мен.

Погледнах листа.

— Зная, зная — побърза да каже Нелсън. — Разписката е само къс хартия и с нея не можете да си купите нищо. Държавата ви е дала

шест хиляди долара и сигурно си мислите, че ще ви паднат и още? Не ви упреквам. Това беше съдебна грешка. Може да не ми вярвате, но аз направих всичко възможно.

Беше прав. Не му вярвах.

Бръкна пак в бюрото и този път извади един дебел плик. Размаха банкнотите.

— Пребройте ги. Шест хиляди долара в банкноти по сто. Аз ще ви дам колкото държавата, с точност до долар. Но това не значи, че признавам нещо. Просто имам милостиво сърце.

Огледах парите.

— Аз не съм дошъл точно за това. И какво трябва да направя за вас срещу тези шест хиляди?

— Просто да ме оставите на мира. — Той леко повиши глас. — Не ме интересува какво ще направите на когото и да било друг. Това не е моя работа. Но мен оставете на мира.

Пъхнах банкнотите в джоба си и бавно се усмихнах.

— Отлично. Вие ме убедихте в искреността си. Ще си отида и никога няма да се върна.

Слязох долу и на втората пресечка разбрах, че ме следят. Започнах да влизам в разни сгради, да се возя в асансьори, да се качвам и да слизам по стълби. Накрая излязох на една малка уличка, убеден, че съм се изплъзнал от преследвача си.

Свърнах по булеварда и попаднах почти в ръцете на един доста висок енергичен човек. Като че ли само мен чакаше.

— Отървахте се — каза той.

— От кого? — попитах предпазливо.

— От ченгето.

— Вие кой сте?

— Джеймс Хоугън, частен детектив за поверителни случаи и прочие. Канеха се да наемат адвокат, но после решиха, че той може да сметне за неетично това, което искат от него. Но в наше време един частен детектив е готов да върши почти всичко, затова наеха мен.

— Кой ви наеха?

— Кларк и Тилфорд.

— А, да, гадните лъжци, които ми отнеха четири години от живота.

Той размаха заканително пръст.

— Да знаете, че нищо не можете да направите. Властите са предупредени и Кларк и Тилфорд имат полицейска охрана. През цялото денонощие.

— Блазе им.

Той се усмихна лукаво.

— Но вие умеете да изчаквате, нали? Седмици, месеци, години и накрая ще си отмъстите? Ще чакате благоприятен случай и ще дебнете. Сто години, ако трябва, а?

— Право да ви кажа, изключено е да чакам сто години.

— Аха, значи имате наум нещо, което ще стане по-бързо? Нещо дяволски хитро?

— Защо пък не? Разполагах с достатъчно време да обмисля всичко и още щях да гния в затвора, ако адвокатът ми не бе открил, че Кларк е късоглед.

— Е, Кларк не е знаел, че е късоглед. Мислел си, че всички виждат като него, докато на жена му омръзнало да го гледа как се спъва час по час и го пратила при учен лекар. Но всъщност не е имало никакво значение дали е късоглед, или не, пак с щял да излъже.

Въздъгнах.

— Защо?

— Станало е неволно — рече Хоугън. — Кларк водел съвсем еднообразен, скучен живот, всички дни били еднакви за него. Всъщност той бил съвсем незначителен човек... за жена си, за близките си, за съседите си... за света. И ето че се появила възможност, шанс да бъде... хм, забелязан.

Не можех да повярвам.

— Искате да кажете, че само защото е искал да го забележат, Кларк е бил готов да лъжесвидетелствува и да вкара в затвора невинен човек...

Хоугън ме прекъсна:

— Той не е знаел точно, че вкарва в затвора невинен човек. Мислел е, че просто подкрепя Тилфорд.

Поех си дълбоко дъх.

— Ами Тилфорд? Защо той излъга?

— Не искал да претърсят колата му.

— Сигурно в багажника е имало труп?

— Не, петдесет килограма маргарин.

Затворих очи.

— Та ето каква е картината — заразправя Хоугън. — Било два часа след полунощ. Тилфорд току-що се бил върнал от Илинойс, където гостувал на брат си, и бил натоварил маргарина, защото е много по-евтин от маслото. И тъй, когато минавал с колата си през пустите улици на града, чул звъна на сигналната инсталация в големия гастроном на Карнецки. От любопитство спрял колата, слязъл, приближил се до витрините от огледално стъкло и надникнал вътре. Не видял нищо, но изведнъж чул, че идват полицейски коли. Не искал да бъде замесен, затова тръгнал обратно към колата си. Но точно в този момент първата полицейска кола спряла и полицаите наизскочили с извадени пистолети. Тръгнали към него и той веднага разбрал какво имат наум. Мислели, че той е задействувал сигналната инсталация и затова се паникьосва.

— Защо ще се паникьосва, дявол да го вземе? В наше време един невинен човек няма защо да се страхува от полицията. — Позамислих се върху това и се прокашлях. — Продължавайте.

— Всъщност той не се е страхувал, че ще го обвинят в опит да обере гастронома. Но дали полицаите няма да претърсят колата му? И тогава щели да открият маргарина. Представете си, че това стигне до вестниците?

Поклатих глава.

— Доколкото ми е известно, Уискънсин си остава единственият щат с ограничителен данък върху маргарина. Но е обичайна практика уискънсинци да товарят колите си с маргарин винаги, щам имат възможност да прекосят границите на щата, и не съм чувал досега някой да е арестуван от полицията само защото у него е намерен...

— Вярно — съгласи се Хоугън. — Но не помните ли какво стана на процеса? Тилфорд работеше във фирмата за млечни продукти „Лейксайд“ — в цех „Масла“. Ако се разчуеше, че семейството му яде маргарин, знаете ли...

Разбрах.

— Щеше да се изложи? Щяха да го уволнят?

— Именно — потвърди Хоугън, — затова посочил някъде на запад и извикал: „Ей го там! Избяга отзад!“

— Разбирам желанието му да отклони вниманието от себе си — рекох, — но когато мен и половин дузина души ни измъкнаха от

съседните улици и ни доведоха пред него, защо не каза просто, че не е виждал никого от нас?

— Точно това щял да каже, но докато полицаите го разпитвали, усетил, че стават малко подозрителни, защото бил нещо нервен. Помислил, че може да решат да претърсят колата му. Затова просто посочил още веднъж и казал: „Ето го! Този е!“

— Значи за да продължи да се превъплъщава в доктор Джекил и мистър Хайд^[1], е решил да ме прати в затвора?

— Не е точно така. Той искал да се прибере вкъщи, да сложи маргарина в хладилника си, после да иде отново в полицията и да заяви, че за съжаление е сбъркал.

— Но очевидно не е направил това.

— Не. Защото точно когато Тилфорд завършил показанията си за самоличността на крадеца, Кларк видял възможност да се прочуе и като се измъкнал от насъбралата се малка тълпа, тъй да се каже, запял друга песен. Затова по-късно Тилфорд, мислейки, че показанията на Кларк за самоличността на крадеца са верни, решил, че всъщност няма смисъл да променя собствените си показания. Полицията можела пак да се усъмни и той да си навлече куп неприятности.

Въздъгнах.

— И сигурно Кларк сметнал, че може съвсем спокойно да си направи малко самореклама, тъй като мислел, че Тилфорд казва истината?

Хоугън кимна.

— Така се развивали нещата до момента, когато Макинтайър открил, че Кларк е късоглед, но му предписали очила едва два месеца след вашето осъждане. Кларк не можел да иде ей така и да признае, че е излъгал, но все пак казал, че не бил напълно сигурен, че изобщо ви е видял. После, разбира се, когато Тилфорд чул това, съвестта започнала да го гризе и накрая бил принуден да признае, че и той всъщност не е чак толкова сигурен. И... е, нали сте тук, свободен като птица.

— Очевидно Кларк и Тилфорд няма да кажат на властите цялата истина, но защо вие я казахте на мен?

— Защото ви моля за съчувствие и снизхождение. Те не са лоши хора. Не са искали да ви причинят зло.

— Но успяха да ме лишат от четири години свобода.

Той вдигна ръка.

— Дватамата са си поговорили за тия неща. Съгласни са, че може да е имало малка съдебна грешка, затова са решили да изкупят вината си, като всеки ви изпраща по петнайсет долара седмично. До края на живота ви.

Потърках буза.

— Ad infinitum?

— Е — каза Хоугън, — което е по-дълго.

Половин минута мислих върху това предложение.

— Защо просто не ми дадат някаква обща сума? Например шест хиляди долара?

Той се усмихна лукаво.

— А като вземете шестте хиляди долара, какво ще ви попречи все пак да си отмъстите на Кларк и Тилфорд? — Той захихика. — Не. Аз ги посъветвах да ви плащат по този начин. Така няма да се изкушите да убиете кокошките, които снасят златните яйца.

Позамислих се пак.

— Е, това ще им бъде наказанието — казах накрая.

Разделихме се приятелски с Хоугън и аз влязох в най-близката пивница.

Какви странни обрати на съдбата, мислех си аз. Бях отишъл при Мат Нелсън със собствен чек за 876 долара и 14 цента в портфейла си. В бележника ми дългът си е дълг, дори и към такъв некадърник като Нелсън, а вместо това...

Пийнах от уискито си.

Що се отнасяше до Кларк и Тилфорд, не им желяех точно дълъг живот, но и не възнамерявах да повлияя на естествената продължителност на живота им... Сега имах дванайсет хиляда долара и ежеседмична рента от трийсет долара.

Така човек става предпазлив — избягва да поема рискове.

Но не, трябваше да си довърша работата. Това беше въпрос на професионална гордост. Никога досега не бях претърпявал несполука.

Затова в два часа след полунощ отново бях пред сейфа в гастронома на Карнецки, но този път не направих грешката да се спъна в сигналната инсталация.

[1] Двуличен герой от повестта на Робърт Луис Стивънсън. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.